

از دل وحی

در باب شأن نزول آیات

حجت الاسلام سید احمد هاشمی نژاد در این مقال به شأن نزول یا اسباب نازل شدن قرآن می پردازیم و آن وقایع و حوادثی است که موجب شده آیه یا آیاتی بر پیامبر نازل شوند. رابطه شأن نزول با آیه سه گونه است و در این قسمت می پردازیم به بیان این سه بخش: الف) بیان حادثه ای که موجب شکست مسلمین شده، مثل جنگ احد که علل آن را بیان می دارد. ب) گاهی برای هشدار دادن در خصوص اتفاقی و رخ دادن حادثه ای آیه ای نازل می شد تا مسلمین آگاه شده و آماده برخورد با آن شوند. در مقام مثال مراجعه شخصی از قبیله ای دیگر و دادن خبر دروغی به پیامبر که اگر آیه نازل نمی شد ممکن بود ساز و برگ جنگ آماده شود و پیامبر و مسلمانان به جنگ کفار بروند و چه بسا تعداد زیادی از مسلمانان به شهادت برسند. خدا با نزول این آیه پیامبر را آگاه می سازد و از خطرات آتی پیشگیری می شود. ج) بسیاری از سوالات برای پیامبر مطرح می شد که لازم بود از جانب خداوند پاسخ آنها داده شود. به عنوان مثال در رابطه با مسأله روح که خداوند فرمود: «قل الروح من أمر ربی»، یا در خصوص انفال یعنی ثروت های عمومی جامعه همچون مراتع، جنگل ها، معادن و... و چگونگی مصرف و مالکیت آن که آیه آمد: «قل الأنفال لله والرسول».

آیات فاقد شأن نزول

از جانبی دیگر مجموعه ای از آیات بدون شأن نزول بوده اند و نمی توان میان آیه و شرایط خاص زمانی و مکانی از لحاظ دلیل نزول، انطباقی یافت. نزول این آیات به منظور هدایت، رشد و تکامل مسلمانان بوده است. همچون آیاتی که در خصوص اصول اعتقادات، آیات قیامت، احوالات قبر، بهشت، جهنم، اخلاقیات، قصه های انبیاء، فضایل امت های پیشین و امثالهم است. در همین راستا می توان به آیاتی که در مورد طغوت و کفر آمده و جهت آگاهی مردم از کردار آن طاغوت ها و دوری جستن از آنان است اشاره کرد.

رسم رمضان

قابا خلا ما، استقبال از رمضان در آذربایجان شرقی

پیرمردان مناطق روستایی استان مرسوم است. این عادت بر این اعتقاد مبتنی است که باید در ماه رمضان دل مومن همچون آینه صاف و روشن باشد و از ناپاکی ها صیقل یابد. پیرمردان برای این منظور همواره آینه کوچکی در درون جیب خود داشتند و بعد از اینکه خود به رویت آینه می پرداختند، با فرستادن صلوات چندین بار آینه را به دور خود و اهل خانواده می چرخاندند. هر چند این رسم در طی سالیان اخیر به دلیل توسعه رسانه های گروهی موضوعیت خود را از دست داده اما هنوز که هنوز است بسیاری از پیرزنان و پیرمردان روستانشین بر این کار مبادرت می کنند. پیش از این همچنین قبل از آغاز ماه رمضان از طرف مردم روستاهایی که روحانی نداشتند، نمایندگانی به نزد امام جمعه های شهرها فرستاده می شد و از آنها درخواست می کردند که یک روحانی را به نمایندگی از خود به روستا بفرستند. روحانی فرستاده شده را با سلام و صلوات به روستا می بردند و هر شب در خانه ای میهمان می شد تا ماه رمضان به پایان برسد.

قاباخلاما به ترکی یعنی به پیشواز رفتن. مردم آذربایجان شرقی چند روز مانده به شروع ماه مبارک رمضان اقدام به گرفتن روزه می کنند و به این عمل می گویند «قاباخلاما» یعنی به پیشواز و استقبال ماه مبارک رمضان رفتن.

رویت هلال ماه و نگاه کردن به آینه

پیش از اینکه رادیو و تلویزیون اعلام آغاز ماه رمضان را به عهده بگیرند، روستاییان برای رویت هلال بالای بام می رفتند و ساعت ها منتظر می شدند یا سواری را به شهرهای اطراف می فرستادند تا از دیده شدن هلال خبری بیاورد. بزرگ ترها بعد از رویت هلال ماه رمضان، به چهره یک کودک معصوم یا یک فرد مومن و نمازخوان نگاه می کردند و اعتقاد داشتند که نگرستن به صورت آدم های بی نماز و روزه خوار خوش یمنی در پی نخواهد داشت. نگاه کردن به آینه و فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد(ص) بعد از رویت هلال ماه هنوز هم به عنوان یک رسم در بین

آیین خوبان

روزه داران را درک کنید

در ماه رمضان برخی به علت مشکلات و بیماری نمی توانند روزه بگیرند. بیماران دیابتی و سرطانی که خیریه های متعددی حامی آنها و پرداخت هزینه های درمان شان هستند از دسته این افراد به شمار می آیند. همه این مردم در طی روز باید غذا بخورند اما باید سعی کنند در ملاء عام این کار را انجام ندهند زیرا اکثریت مردم روزه هستند. این سی روز را به احترام مردم روزه دار به این صورت پشت سر بگذارند تا آنها نیز از این کار ثوابی برده باشند.

مهربان باشید

این ماه الهی ماه خوبی هاست و ثواب و کارهای مثبت و خیر در ماه رمضان بسیار است. این ماه مانند بازی های ویدئویی بچگی است که سکه ها را می خوریم و امتیاز جمع می کردیم.

داستان راستان

شیخ طوسی و بیابان نشین ها

از ابو جعفر محمد بن حسن معروف به «شیخ طوسی» (متوفی به سال ۴۶۰ در نجف)، از علمای بزرگ اسلام در قرن پنجم و مؤسس حوزه علمیه نجف، نقل شده است: «از غرائب روزگار که من را شدید اتکان داد و به حال خود متوجه شدم یکی این بود که: درباره انواع و اقسام داد و ستدها و تجارت ها، کتابی جامع نوشتم و نهایت کوشش را در تکمیل آن نمودم و در این مورد، همه کتاب های مربوطه را دیدم. آن زمان با خود می گفتم کامل ترین کتاب را راجع به مسائل خرید، فروش و تجارت نوشته ام و در این باره، اطلاعات من از همه بیشتر است. تا این که در مجلسی دو نفر بادیه نشین نزد من آمدند و درباره خرید و فروشی که بین خودشان انجام گرفته بود، چهار سؤال از من پرسیدند و من هیچ يك از آنها را نتوانستم پاسخ دهم! سرم را پایین انداختم و در مورد این پیشامد، غرق در فکر شده بودم. آنها به من گفتند: «آیا در نزد تو جواب سؤال مانیت با این که توزعیم و بزرگ این جماعت هستی؟» گفتم: «خیر.» پر خاشی کردند و رفتند. سپس بازگشتند و نزد کسی که من همه شاگردانم را از او مقدم می داشتم، آمدند و مسأله خود را از او پرسیدند. او پاسخ آن ها را بی درنگ به طور کامل داد. آنها قانع شدند و در حالی که خشنود از پاسخ او بودند، رفتند. این پیشامد پند و نصیحت کوبنده ای برای من بود، که به خود آیم و هرگونه خود پسندی را از خود دور سازم و دیگران را کوچک بشمرم، بلکه در برابر همه، متواضع و فروتن باشم. آری این احساس کوچکی در برابر دو نفر بیابان نشین مرا تکان داد و درس بزرگی به من آموخت.»

وقایع رمضان

وفات حضرت خدیجه (ع)

همسر با وفای پیامبر اسلام (ص) دهم رمضان سال ۱۰ بعثت وفات یافت. حضرت خدیجه کبری (ع) که از زنان نامدار و ثروتمند قریش بود، ۱۵ سال قبل از بعثت با پیامبر اسلام (ص) ازدواج کرد. این بانوی بزرگوار نخستین زنی بود که به رسالت پیامبر ایمان آورد و با تمام توان و ثروت خود به یاری دین اسلام برخاست. وجود حضرت خدیجه برای پیامبر اسلام به قدری اهمیت داشت که پیامبر اکرم (ص) رحلت این بانوی بزرگ را مصیبتی عظیم خواند و سال رحلت حضرت خدیجه و حامی بزرگ دیگر خود یعنی حضرت ابوطالب را «عام الحزن» یعنی سال اندوه نامید. پیامبر اکرم (ص) که تا سال ها پس از رحلت آن بانوی بزرگوار، از ایشان به خوبی و نیکی یاد می کردند درباره همسر گرمی خویش فرموده اند: «او به من ایمان آورد، هنگامی که مردم کفر ورزیدند و مرا تصدیق کرد، آنگاه که مردم مرا تکذیب کردند و با مال خود من را یاری نمود، آنگاه که مردم، من را محروم ساختند و پروردگار، من را تنها از میان زنان از او به ولادت فرزند روزی داد. ام المؤمنین خدیجه (ع) به هنگام وفات ۶۵ سال داشت.

چی بخوریم؟

تغذیه روزه اولی ها

سال اولی ها هنگام سحر باید از نوشیدن زیاد چای اجتناب کنند؛ زیرا این عمل باعث دفع زیاد نمک های معدنی بدن می شود و فرد دچار اختلال در بخش گوارشی خواهد شد. همچنین نوجوانان باید در نظر داشته باشند که در فاصله افطار تا سحر زیاد پر خوری نکنند و تنها موادی که برای رشد آنها لازم است را استفاده کنند. در خصوص مواد مورد نیاز برای افطار روزه اولی ها باید اظهار داشت: «بهتر است که افطار حتما با نوشیدن مایع گرم مثل شیر یا آب باشد تا معده آمادگی پذیرش غذا را داشته باشد. بسیاری به این سوال همیشگی رسیده اند که آیا بهتر نیست به جای کوتاه کردن خواب و پرداختن به سحری خوردن آن هم در نیمه های شب، شام را به جای وعده سحری در آخر شب میل کنند و وعده سحری را حذف کنند.

باید برای پاسخ به این پرسش گفت که با توجه به ساعات طولانی روزه داری و افت قند و فشار خون به خصوص در ساعات قبل افطار در این اوقات سال، مصرف سحری است که به کمک فرد می آید و از این عوارض پیشگیری خواهد کرد. پس فکر نکنید که با یک وعده افطار یا حتی

در خوردن شام آخر شب نیازی به سحری نخواهید داشت. اگر وعده سحر را حذف کنید بدن شما با کمبود مواجه می شود. سحری باید مانند وعده ناهار در نظر گرفته شود؛ یعنی یک وعده کامل تا بدن دچار کمبود نشود و شما علاوه بر افطار که یک وعده سبک است و شام مختصری که می خورید حتما باید سحری را هم جدا گانه مصرف کنید. در شرایط گرسنگی طولانی که با نخوردن سحری انجام می شود، بدن شما خودش را در حالت قحطی می بیند و برای سوخت و ساز و انرژی مورد نیازش به ذخایر بدن دست اندازی می کند؛ از جمله این ذخایر قند کبد است که بدن آن را می سوزاند تا انرژی مورد نیازش را دریافت کند. این کار ضررهای بسیاری برای بدن شما دارد که یکی از آنها اختلالات متابولیسمی است.

چون بدن شما به جای استفاده از ذخایر چربی از ذخایر حیاتی استفاده می کند و به جای سوزاندن چربی، قند را می سوزاند و باعث می شود شما لاغر نشوید، دچار افت قند شوید و با اختلالات متابولیسمی مواجه شوید. این واکنش بدن در مقابل مکانیسمی است که شما در پیش گرفته اید. به همین دلیل خوردن سحری بسیار حائز اهمیت است.

مناجات

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي فِيهِ نَصِيْبًا مِنْ رَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةِ

ای خدا مرا نصیبی از رحمت واسعه خود عطا فرما

وَ اهْدِنِي فِيهِ لِبَرَاهِينِكَ السَّاطِعَةِ

و به ادله روشن خود هدایت فرما

وَ خُذْ بِنَاصِيَتِي إِلَى مَرْضَاتِكَ الْجَامِعَةِ

و پیشانیتم را بگیر و به سمت تمام خوشنودی هایت سوقم بده

بِمَحَبَّتِكَ يَا أَمَلَ الْمُشْتَاقِينَ

به حق دوستی و محبتت ای آرزوی مشتاقان.

دعای روز

نهم ماه رمضان